

Η καταγωγή των Οθωμανών Τούρκων

Η καταγωγή της Οθωμανικής Δυναστείας παραμένει ακόμα και σήμερα ένα ιστορικό μυστήριο. Δεν υπάρχουν επαρκή ιστορικά στοιχεία τα οποία να περιγράφουν την πορεία των πρώτων Οθωμανών με σαφήνεια. Γεγονός είναι πως οι πρώτοι Οθωμανοί ήταν πολύ ασήμαντοι για να κινήσουν το ενδιαφέρον των Βυζαντινών ιστορικών της εποχής, ιδιαίτερα μίας ιστορικής περιόδου όπου οι δυναστικές έριδες των Παλαιολόγων μονοπωλούσαν το ενδιαφέρον. Ο Νικηφόρος Γρηγοράς με ιστορική κάλυψη από 1204-1359, ο πολυγραφότατος Γεώργιος Παχυμέρης από την Νίκαια με ιστορική κάλυψη 1261-1307 και ο Ιωάννης Καντακουζηνός με ιστορική ανασκόπηση των χρόνων από 1320-1356 δεν αναφέρουν τίποτα σχετικό με τους Οθωμανούς Τούρκους. Οι Αραβικές πηγές αναφέρονται πολύ σύντομα στο θέμα αυτό ενώ οι πληροφορίες που προσφέρουν περισσότερο συσκοτίζουν παρά δια φωτίζουν. Ο Άραβας περιηγητής Ibn Batutah ταξιδεύοντας σε όλο το Ισλαμικό κόσμο και ακόμη μακρύτερα, κατά την περιοδεία τους στην Μικρά Ασία το 1330 επισκέφτηκε την Νίκαια μετά την κατάκτηση της από τους Τούρκους αλλά δεν αναφέρει κάτι σχετικό με την απαρχή των Οθωμανών παρά επικεντρώνεται στα θερμά λουτρά της Brusa. Ο Shihad ad-Din al-Umari δίνει μία λεπτομερή περιγραφή της Μεσογείου αλλά όσον αφορά την περιγραφή των εξελίξεων της Ανατολίας φαίνεται να στηρίζεται σε περιγραφές τρίτων, τέλος ο Τυνήσιος Ibn Khaldun γράφοντας την παγκόσμια Ιστορία του το έτος 1402 θα αναφερθεί ελάχιστα στην καταγωγή των Οθωμανών. Στην Ευρώπη, το κατά πολλούς αξεπέραστο έργο του Αυστριακού ακαδημαϊκού Josef Von Hammer (1774-1856) περί της καταγωγής των Οθωμανών με τίτλο «*Geschichte der osmanischen Dichtkunst*»(1827) περιέχει πολλές πρωτογενείς αναφορές αλλά κατά βάση πρέπει να θεωρείται ένα είδος ρομαντικού χρονικογραφήματος της εποχής με πολλές ασάφειες και αντιφάσεις. Γενικά πηγές από Τουρκικά χρονικά έχουμε από τα μέσα του 15^{ου} αιώνα και όχι νωρίτερα, το παλαιότερο αυτούσιο Οθωμανικό χρονικό δεν πρέπει να συντάχθηκε πριν το 1421. Οι Τούρκοι της Ανατολίας άνηκαν γενετικά στην φυλή Oguz, η οποία αποτελούσε το δυτικό τμήμα του πρόσκαιρου Τουρκικού Χανάτου (560-585) που επεκτείνονταν ανάμεσα στην Αζοφική και στο όρος Αλταϊ. Η Τουρκικές φυλές της Κεντροδυτικής Ασίας ασπάστηκαν το Ισλάμ σταδιακά μεταξύ του 8^{ου} και 9^{ου} αιώνα υπό την πίεση ή απλά λόγω της επιρροής των Αραβικών κατακτήσεων. Ήδη από τις αρχές του 8^{ου} αιώνα χιλιάδες Τούρκοι μεταφέρθηκαν ως σκλάβοι στην Βαγδάτη αποτελώντας την επίφοβη σωματοφυλακή των Αβασσιδών Χαλίφηδων. Στην συνέχεια θα καταλάβουν την εξουσία δημιουργώντας την Σελτζουκική Δυναστεία υπερασπίζοντας τον Ισλαμικό κόσμο από τους Σταυροφόρους. Έτσι λοιπόν οι τουρκικές μουσουλμανικές φυλές που εισέρχονται κατά κύματα τον 10^ο και 11^ο αιώνα στις στέπες της Ανατολίας υπό την πίεση των Μογγόλων εγκαθίστανται σχεδόν ανενόχλητοι στις στέπες της Ανατολίας δημιουργώντας νέα δεδομένα στην περιοχή. Οι περισσότεροι Τούρκοι διατήρησαν την παραδοσιακή τους κοινωνική δομή ενώ τα ανώτερα στρώματα κινήθηκαν ακόμα Δυτικότερα και κατά πολύ ενσωματώθηκαν στην Βυζαντινή κοινωνία. Το βασικό είναι πως η κύρια μάζα των νεοφερμένων παρέμεινε πρωτόγονη και προσκολλημένη στο Ισλάμ, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα η κουλτούρα τους να αντικαθιστά την χριστιανική από τις περιοχές επιρροής τους. Αυτό δεν πρέπει να αιφνιδιάζει μιας και οι συνθήκες της εποχής ευνοούσαν κάτι ανάλογο, καθόλην την περίοδο του 11^{ου} αιώνα παρατηρείτε μία καθολική αποδόμηση των Βυζαντινών θεσμών σε όλη την Αυτοκρατορία, τόσο σε επίπεδο στρατιωτικό όσο και σε επίπεδο πολιτισμικό. Ας μην ξεχνάμε πως ο Βυζαντινισμός της Ανατολίας πάντα αντιμετώπιζε κίνδυνο

κατάρρευσης και πάντα χρειάζονταν την Αυτοκρατορική και Εκκλησιαστική προπαγάνδα για να επισκιάσει τις ντόπιες κουλτούρες που κατόρθωσαν να επιβιώσουν τόσο από Εξελληνισμό (Σελευκίδες, Πέργαμος) όσο και από τους Ρωμαίους π.χ η Ισαυριανή διάλεκτος ομιλούνταν τουλάχιστον μέχρι τον 7^ο αιώνα. Αν επιπλέον αναλογιστούμε την αποδυνάμωση της Αρμενικής Αριστοκρατίας και Εκκλησίας στην ευρύτερη περιοχή και επιπλέον την αντιπάθεια των ντόπιων προς το μισητό Ορθόδοξο Πατριαρχείο που συνεχώς προσπαθούσε να καταπνίξει Χριστιανικές Αιρέσεις (Νεστοριανοί, Μαρδαϊτες, Παυλικανοί κλπ) δεν φαίνεται παράξενη η μαζική μεταστροφή προς το Ισλάμ. Η παρακμή του Βυζαντινού κράτους από τον 11^ο αιώνα οδήγησε στην εξάλειψη της Ελληνικής γλώσσας από την Ανατολία αλλά και την κατάρρευση του επίσημου Ορθόδοξου Αυτοκρατορικού Χριστιανισμού. Έτσι λοιπόν η Σελτζουκική Μουσουλμανική δυναστεία αποτέλεσε μέσα στα όρια της Βυζαντινής επικράτειας έναν ισχυρό πόλο αντίστασης εναντίον της Κωνσταντινούπολης, έναν πόλο που αύξανε αβίαστα συνεχώς σε μέγεθος λόγω της δυσανεξίας των ντόπιων. Σύμφωνα με θεωρία του William M.Rumsay δεν υπάρχουν στοιχεία βίαιου εξισλαμισμού της περιοχής της Φρυγίας, οι Σελτζούκοι αποφεύγοντας την άμεση αντιπαράθεση με Κωνσταντινούπολη διέβρωναν σιωπηλά το στρατιωτικό και πολιτισμικό καθεστώς της Ανατολίας π.χ λειτουργία τζαμιών μέσα σε χώρους Χριστιανικών Εκκλησιών. Οι χριστιανοί της περιοχής πιθανότατα προσχωρούσαν εθελοντικά στον Ισλαμισμό ο οποίος ήταν περισσότερο ανεκτικός απουσία οργανωμένης Ισλαμικής Εκκλησίας καθώς επίσης φαινόταν και πιο αρεστός λόγω της καθαρά ανατολικής του προέλευσης δηλ. δεν περιείχε την ρασιοναλιστική λογική των Ελλήνων. Το Ισλάμ που υιοθέτησαν οι Σελτζούκοι εξακολούθησε να διατηρεί στοιχεία του παγανιστικού παρελθόντος καθώς και πίστη σε Αγίους, σε μοναχούς, σε Δερβίσηδες κλπ όλα αυτά τα στοιχεία φαινόταν ακαταμάχητα ως πιο κοντινοί πολιτισμικοί θεσμοί στους καταπιεσμένους από την Βυζαντινή δογματική ντόπιους. Ο Τουρκικός Ισλαμικός μυστικισμός την Σελτζουκική περίοδο θα φτάσει στο αποκορύφωμα του με τους Ibnu'l Arabi, Ahmed Yasawi και Jalal ed-Din i-Rumi γεγονός που επιτάχυνε την Ισλαμοποίηση και μετέπειτα Τουρκοποίηση των γηγενών οχ. το 1330 τα τοπωνύμια είχαν αλλάξει στα τουρκικά. Το 13^ο αιώνα Σελτζουκικό κράτος του Ρούμ θα παρακμάσει εσωτερικά και τελικά θα διαλυθεί από την επέλαση των Μογγόλων οι οποίοι δεν θα αλλάξουν το πολιτισμικό και θρησκευτικό status της περιοχής αν και γενικότερα λόγω Νεστοριανών καταβολών έδειχναν μεγαλύτερη ελαστικότητα στους Χριστιανικούς πληθυσμούς απ'ότι στους Μουσουλμανικούς.

Μετά την διάλυση του Σουλτανάτου του Ρούμ πολλά μικρά αυτόνομα και αυτοδιοικούμενα πρινσιπάτα εμφανίστηκαν στην ευρύτερη περιοχή τα οποία πάλευαν για την επιβίωση τους. Σύμφωνα με τα υπάρχοντα Οθωμανικά αρχεία ο ErtoghruI ήταν ο φύλαρχος ενός μικρού τέτοιου μορφώματος ο οποίος το έλαβε ως δώρο λόγω της αφοσίωσης του στον Σουλτάνο κατά την Μογγολική επέλαση. Ο Οσμάν, ο υιός του ErtoghruI, το 1299 θα κηρύξει πλήρης ανεξαρτησία από τον Σουλτάνο και με την πράξη του αυτή θα γίνει ο γενάρχης της Οθωμανικής Δυναστείας. Οι Οσμανλίδες Τούρκοι θα εκμεταλλευόμενοι την παντελής απουσία στρατιωτικής αντίστασης από τους Βυζαντινούς άλλα ταυτόχρονα πιεζόμενοι ανατολικά από τους Μογγόλους θα κινηθούν αναγκαστικά προς τα Δυτικά κατακτώντας σταδιακά μεγάλες ανυπεράσπιστες πόλεις όπως, Brusa, Νίκαια, Νικομήδεια κλπ. Ο Γεώργιος Παχυμέρης αναφέρει χαρακτηριστικά πως όταν ο Μιχαήλ VIII Παλαιολόγος ταξίδεψε στις Ασιατικές κτήσεις λίγο μετά το 1261 διαπίστωσε πως η κατάσταση των περιοχών ήταν απελπιστική με τις πόλεις να είναι σχεδόν ακατοίκητες και η ύπαιθρος επίσης κατεστραμμένη λόγω των τουρκικών εισβολών. Την εποχή αυτή ο Βυζαντινός

στρατός δεν αποτελούνταν παρά μονάχα από μερικές δεκάδες χιλιάδες στρατιώτες με την πλειοψηφία από αυτούς να είναι μισθοφόροι. Ο θεσμός των ακριτών είχε πέσει σε αχρηστία ιδίως μετά την προσπάθεια του Αυτοκράτορα Μιχαήλ VIII να τους ελέγξει δημεύοντας την γη τους, η ενέργεια τους ανάγκασε να επαναστατήσουν με αποτέλεσμα ο θεσμός αυτός να τελειώσει άδοξα. Ο υιός του Μιχαήλ, Ανδρόνικος II Παλαιολόγος το 1329 θα κινηθεί εναντίον των Οθωμανών με ένα στρατό 300 ιπποτών, 2.000 εκπαιδευμένων οπλιτών καθώς και μερικούς δεκάδες χιλιάδες Μογγόλους της Χρυσής ορδής (30.000). Ο υπόλοιπος Βυζαντινός στρατός είτε λεηλατούσε ανεξέλεγκτος την ύπαιθρο είτε περνούσε εθελοντικά στα Οθωμανικά στρατεύματα. Αυτό που κατάφεραν οι Οθωμανοί ήταν να αποκτήσουν γρήγορα την έννοια της κρατικής οργάνωσης μιμούμενοι τους Βυζαντινούς και να κατορθώσουν να ενοποιήσουν τις τουρκικές φυλές της Ανατολίας σε ένα υψηλότερο οργανωτικό επίπεδο από ότι είχαν κάνει οι Σελτζούκοι. Επίσης η υποστήριξη του Οθωμανικού κράτους από μυστηριακά θρησκευτικά τάγματα και από εμπορικές συντεχνίες το βοήθησαν να ντυθεί με ιδεολογικό χιτώνα δικαιολογώντας την νομιμότητα του και να επεκταθεί εδαφικά ορμώμενο από πιθανά μελλοντικά εμπορικά κέρδη. Έτσι λοιπόν η ανάδειξη του Οθωμανικού κράτους πρέπει να θεωρείται αποτέλεσμα της παρακμής του Βυζαντίου παρά αιτία του, όλες οι ιστορικές συγκυρίες ευνοούσαν την ανάπτυξη του. Γεγονός είναι πως το έδαφος είχε προετοιμαστεί από τους Σελτζούκους Τούρκους αλλά οι Οθωμανοί ήταν αυτοί που εξέφρασαν την επιθυμία για δημιουργία Αυτοκρατορίας.